

Рис.2. Профіль висот, побудований для треку №1

В результаті проведених досліджень була розглянута класифікація гірських туристичних маршрутів для різних цільових груп. Був виконаний аналіз сучасного геоінформаційного забезпечення для проектування туристичних маршрутів. Використовуючи програму GPSies були запроєктовані туристичні маршрути для різних цільових груп та виконаний аналіз умов їх проходження.

О. Ястребкова

Науковий керівник – д.г.н., доц. Р. І. Сосса

ДОСЛІДЖЕННЯ РОЗСЕЛЕННЯ УКРАЇНСЬКОГО ЕТНОСУ

Для першої половини XIX ст. характерною рисою в Європі стала активізація процесу формування націй. Відповідно до цього як окрема галузь науки почало розвиватися етнографія. Грунтуючись на результатах різноманітних етнографічних досліджень вчені змогли картографувати території розселення окремих народів.

Хоча періоду становлення української етнокартографії у другій половині XIX ст. присвячено доволі багато наукових публікацій, але ґрунтового дослідження цієї проблематики поки-що немає. Початки розвитку етнографічного картографування території України активно коментували та оцінювали В. Ваврик, Я. Головацький, М. Кордуба, Ф. Максименко, С. Рудницький, Ф. Савченко, С. Томашівський та ін., які самі часто виступали авторами карт. У наш період дослідженнями перших етнічних карт українських земель займалися І. Ровенчак та А. Симутіна, Н. Падюка.

З розвитком технологій стає значно простіше досліджувати будь-які картографічні твори. Одне з провідних мість при цьому посідають ГІС. Геоінформаційні системи є потужним аналітичним інструментом, що є найважливішим саме при дослідженні карт. Основною перевагою ГІС є можливість визначити просторові відносини між об'єктами карти.

В процесі проведеного дослідження було використано 3 етнографічних карти.

Карта Г.Величка, під назвою "Народописна карта українсько-руського народу" вийшла друком у 1896р., накладом 2000 примірників. Карту виконав літограф Андрій Андрейчин (псевд. також – Русин) зі Львова.

На даній карті виділено 19 народів. Українці названі "українці русини", також показані сусідні народи – румуни, мадяри, словаки, поляки, білоруси, росіяни, а також черкеси і татари. Окрім основних народів, виділені також і дисперсно-діаспорні, такі як: болгари, німці, вірмени, греки, жиди, а також ті народи, котрі були розселені на південний схід від українців, – калмики, ногайці, кабардинці, чеченці, киргизи. Що ж стосується Російської імперії, то там показані межі між губерніями.

"Карта южно-русских наречий и говоров" етнографа П. Чубинського і мовознавця К. Михальчука (1871 р.). Як зазначено на мапі, вони виконана за вказівкою П. Чубинського та К. Михальчука. Це перша українська діалектологічна карта, автором якої був К. Михальчук. Цікавий нюанс карти полягає в тому, що жирною червоною лінією позначені межі тодішньої української держави, а як "Україна" підписані всі українські етнічні території до Передкавказзя. Вже незабаром карта застаріє, бо 1 листопада 1918 почне формуватися Західноукраїнська Народна Республіка на тих територіях, які на цій карті – ще Австро-Угорщина.

Перша Етнографічна (етнічна) карта, розроблена С. Рудницьким, видана у 1914 р. у Відні під назвою "Ethnographische Übersichtskarte der Ukraina" (німецька назва). Масштаб 1:7 500 000. Мапа видавалася і перевидавалася разом з книгою у 1914 і 1915 рр. багатьма мовами. Повторне видання німецькою мовою цієї книги разом з картою було здійснене у Берліні (1915 р.), перевидання італійською – у Римі (1914 р.). Українською мовою під назвою "Оглядова карта українських земель" з'явилася у 1917 і 1921 рр. в книзі "Україна – наш рідний край".

Наше дослідження етнографічних карт проведено у декілька етапів.

На першому етапі серед досить значної кількості етнографічних карт території України було відібрано п'ять вищезазначених карт і

проведено їх сканування. У випадку друку карти на декількох аркушах виконано «зшивання» окремо відсканованих аркушів у цілісну карту.

Наступним етапом стала прив'язка отриманих раніше растрових зображень. Прив'язка виконувалася в програмному продукті ArcGIS за кількома параметрами: вузлами картографічної сітки, а також великими населеними пунктами (в даному випадку найчастіше ми використовували для прив'язки сучасні обласні центри).

Для виконання аналізу обраних карт усі картографічні творів було конвертовано до єдиної проекції Меркатора та приведені до єдиного масштабу 1:1 680 000 (найбільшого масштабу серед розглянутих карт). Це уможливило співставити карти між собою та виявити розходження у розмежуванні розміщення українського етносу із своїми сусідами, а також визначення площі розселення українців. Використання ГІС-технологій у дослідженні етнографічних карт території України дає змогу ефективно визначати розходження у відображенні ареалів і межі розселення українців на картах різних авторів, створених у різних масштабах і у різних картографічних проекціях.